dr hab. Katarzyna Bojaruniec, prof. UWM
dziedzina: sztuki muzyczne
dyscyplina: dyrygentura
adres do korespondencji
tel. 508163343
e-mail: katarzyna.bojaruniec@uwm.edu.pl
UWM w Olsztynie, Wydział Sztuki
ul. Szrajbera 11
10-007 Olsztyn

Olsztyn, 25.03.2019r.

Recenzja pracy doktorskiej mgr Joanny Pestki sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie artystycznej dyrygentura, wszczętym przez Radę Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Muzyki Kościelnej, Edukacji Artystycznej, Rytmiki i Jazzu Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki w Gdańsku

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. S. Moniuszki w Gdańsku, Wydział Dyrygentury Chóralnej, Muzyki Kościelnej, Edukacji Artystycznej, Rytmiki i Jazzu, pismo z dnia 29.01.2018r., zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14.03.2003r. o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 poz. 1789) oraz w związku z artykułem 179 ust. 2 ustawy z dnia 3.07.2018r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30.08.2018r. poz. 1669) oraz Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19.01.2018r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2018 poz. 261).

Dotyczy:

Uchwały Rady Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Muzyki Kościelnej, Edukacji Artystycznej, Rytmiki i Jazzu z dnia 22.01.2018r. w sprawie

- wszczęcia przewodu doktorskiego mgr Joanny Pestki w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie dyrygentura
- wyznaczenia promotora
- wyznaczenia recenzentów

Do nadesłanego mi przez Przewodniczącego Komisji Doktorskiej pisma sygnowanego datą 29.01.2018 informującego o decyzji Rady Wydziału o powierzeniu mi funkcji recenzenta w przewodzie doktorskim mgr Joanny Pestki, zostały dołączone następujące dokumenty:

- dotychczasowe czynności przewodowe
- opinia i wniosek promotora prof. zw. dra hab. Waldemara Górskiego o poddanie ocenie pracy doktorskiej
- egzemplarz pracy doktorskiej

Podstawowe dane o kandydacie:

Pani mgr Joanna Pestka urodziła się dnia 16.05.1991 roku w Gdańsku. Po ukończeniu studiów licencjackich i magisterskich na kierunku Edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej w Akademii Muzycznej Gdańsku, specjalność Dyrygentura, podjęła w tej samej uczelni studia III stopnia doktoranckie. Była uczestniczką licznych projektów i warsztatów chóralnych i dyrygenckich (m.in. Kurs Mistrzowski Dla Dyrygentów „Estońska Muzyka Chóralna" 2012, I Ogólnopolskie Seminarium i Warsztaty Współczesnej Muzyki Chóralnej 2013, II Polsko-Amerykańskie Warsztaty Muzyki Chóralnej Gdańsk 2016). Pani mgr Joanna Pestka odbyła także półroczne studia w ramach programu Erasmus w Konserwatorium im. Luigi Cherubiniego we Florencji (Włochy). Jest dyrygentką Młodzieżowego Chóru Pruszcza Gdańskiego, a także w ramach praktyk zawodowych prowadziła, jako asystent, zajęcia w Chórze Uczelnianym Akademii Muzycznej w Gdańsku. Prowadziła także chór męski „Bel Canto", Dziecięcy Chór SP w Rotmance, Młodzieżowy Chór Gminy Przywidz.

Ocena dzieła artystycznego

Praca doktorska Pani mgr Joanny Pestki zatytułowana *Współczesna interpretacja polskich pieśni patriotycznych na podstawie wybranych kompozycji Piotra Jańczaka i Kamila Cieślika*, jest wynikiem prowadzonych przez Doktorantkę badań w ramach projektu dla młodych naukowców (związanego z podjętą problematyką). Na całość przedstawionej pracy doktorskiej Pani mgr Joanny Pestki zatytułowanej *Współczesna interpretacja polskich pieśni patriotycznych na podstawie wybranych kompozycji Piotra Jańczaka i Kamila Cieślika*, składa się dzieło artystyczne zarejestrowane na nośnikach elektronicznych CD, DVD oraz BLUE-RAY oraz jego opis, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem. Do pracy dołączono zapisaną na dysku przenośnym dysertację w Pliku PDF oraz kopie partytur, głosów i wyciągów fortepianowych (również w formacie PDF). Promotorem pracy doktorskiej jest prof. zw. dr hab. Waldemar Górski.

Przedstawione w postępowaniu przewodowym utwory zostały wykonane i zarejestrowane podczas Koncertu z okazji 100-lecia Odzyskania Niepodległości, który odbył się 10 listopada 2018 roku w Kościele pw. Błogosławionego Michała Kozala w Pruszczu Gdańskim. Dzieło artystyczne obejmuje 11 utworów polskich kompozytorów:

1. Kamil Cieślik – Suita Niepodległościowa
2. Piotr Jańczak – Przybyli ułani
3. Piotr Jańczak – Wojenko wojenko
4. Piotr Jańczak – Ułani ułani
5. Kamil Cieślik – Pierwsza Kadrowa
6. Kamil Cieślik – Rozkwitały pąki białych róż
7. Kamil Cieślik – Marsz lwowskich dzieci
8. Kamil Cieślik – Piechota
9. Kamil Cieślik – Ej dziewczyno
10. Kamil Cieślik – O mój rozmarynie
11. Kamil Cieślik – Pierwsza Brygada

Prezentowane utwory realizowane były pod kierunkiem Pani mgr J. Pestki z zespołami: Orkiestrą Symfoników Gdańskich oraz Chórem Męskim powołanym z inicjatywy Doktorantki na rzecz doktoranckiego projektu artystycznego. W koncercie partie solowe wykonali wokaliści: Magdalena Niedbała i Piotr Gryniewicki.

Podjęta przez Doktorantkę problematyka związana z 100. Rocznicą Odzyskania przez Polskę Niepodległości korespondowała odpowiednio z datą zrealizowanego koncertu (w przededniu Święta Niepodległości), a co za tym idzie, z doborem repertuaru, który również nie był przypadkowy. Wszystkie wykonane utwory polskich kompozytorów posiadały tekst słowny nawiązujący do tożsamości narodowej, patriotyzmu i propagowania tejże postawy. Spośród bogatej literatury muzycznej okresu pierwszych dekad XX wieku Pani mgr Joanna Pestka z uwagą dokonała wyboru repertuaru – kompozycji stanowiących dzieło artystyczne. Doktorantka rozplanowała kolejność utworów świadomie, mając na celu jak sądzę, skupienie uwagi zarówno artystów jak i publiczności, co służyło zbudowaniu ciągu percepcyjnego i stworzeniu szczególnego nastroju całego wydarzenia artystycznego. Zaprezentowane utwory bowiem, z racji rzeczy miały charakter podniosły, ponieważ zarówno w warstwie tekstowej jak i muzycznej przywoływały atmosferę pełną powagi, ale także tęsknoty, refleksji, głębokiej wiary.

Koncert otworzyła *Suita Niepodległościowa,* kompozycja Kamila Cieślika na: flet, obój, klarnet, fagot, waltornię, trąbkę, instrumenty perkusyjne oraz kwintet smyczkowy. Utwór oparty na kilku polskich pieśniach patriotycznych jest kompilacją użytych środków wyrazu artystycznego. Utrzymany jest, jak sam kompozytor określa w przeprowadzonym przez Doktorantkę wywiadzie, w stylistyce ilustracyjnej z pogranicza muzyki filmowej. Ciekawa interpretacja tego dzieła wskazuje na zrozumienie intencji i zamierzeń kompozytora. Pani mgr Joanna Pestka wykazała się znajomością formy i w sposób przekonujący wydobyła właściwe cechy wyrazowe. Jednakże zbyt kurczowe trzymanie się partytury, spowodowane być może ogromną koncentracją Doktorantki w początkowej fazie koncertu, ograniczyło nieco poprowadzenie Suity z większą swobodą.

Kolejne utwory tj.: *Przybyli ułani*, *Wojenko wojenko*, i *Ułani ułani* w opracowaniu Piotra Jańczaka, to utwory a cappella wykonane przez 16-osobowy Chór Męski. Bardzo ciekawe aranżacje w nowej odsłonie estetycznej przy zachowaniu tradycyjnych cech stylistycznych zaprezentowano z dużą szczerością i zręcznością. Prezentacja odznaczała się dbałością o kulturę dźwiękową. Zdarzyły się niewielkie incydenty, takie jak: niewskazany akcent na ostatnią sylabę w *Przybyli ułani* czy problemy związane z równoczesnością, jednakże należy zauważyć, iż chórzyści byli bardzo zaangażowani, a dyrygentka poprowadziła zespół w sposób zdecydowany, z zachowaniem oszczędnej ekspresji ruchu dyrygenckiego.

Pierwsza Kadrowa w opracowaniu na kwintet smyczkowy, harfę, dzwonki i chór męski oparta na oryginalnej melodii pieśni zaprezentowana została z dużą dyscypliną warsztatową. Na uwagę zasługuje kwintet smyczkowy, który w sposób nader precyzyjny wykonywał artykulację spiccato z dokładnie przeprowadzonymi przebiegami motorycznymi utworu.

Kolejne kompozycje stanowiące dzieło artystyczne utrzymane były nadal w klimacie afirmacji wolności i niepodległości. Pani mgr Joanna Pestka w ich interpretacji ujawniła też swą dużą wrażliwość estetyczną, wyczucie i prawidłowe rozłożenie przebiegów energetycznych. Moją wątpliwość wzbudziła jednak sfera agogiczna dwóch utworów tj.: *Rozkwitały pąki białych róż* i *O mój rozmarynie.* Kompozytor odpowiednio w pierwszym utworze określa tempo: Andante lacrimoso (ćwierćnuta=76), jak i w drugim: Andante (ćwierćnuta=76), co sugeruje spokojniejszy i bardziej liryczny przebieg. Doktorantka podjęła tempa szybsze, co w moim odczuciu, nieco zaburzyło przepływ fraz muzycznych tych nostalgicznych pieśni. Ubarwienie kolorystyczne nie wynikałoby wówczas jedynie ze zmiennej faktury.

W *Marszu lwowskich dzieci, Piechocie* oraz *Ej dziewczyno* na uwagę zasługuje wysoki poziom trudności tychże opracowań. Są to utwory bardzo wymagające pod względem metro-rytmicznym (*Marsz lwowskich dzieci),* pilnego nadzorowania i kontroli partii orkiestrowych (*Piechota)* i umiejętnego łączenia wszystkich warstw wykonawczych (głosy solowe, chór i orkiestra w *Ej dziewczyno).* Trudności wykonawcze natury korespondencyjnej dyrygentka pokonywała bez zarzutu uwzględniając zmiany agogiczne i wyrazowe. Mimo, iż w przeważającej części wymienionych utworów Pani mgr Joanna Pestka uwagę skupiła na chórze, orkiestra z zapałem wykonała swoje partie instrumentalne.

Koncert zwieńczyła jedna z najbardziej rozpowszechnionych pieśni patriotycznych - Pierwsza Brygada. Opracowana na dwa głosy solowe (sopran i tenor), 4-głosowy chór męski i orkiestrę, zabrzmiała dostojnie i patetycznie. Dyrygentka zaprezentowała utwór wydobywając cechy stylistyczne, akcenty metryczne i walory instrumentalne. Jednak odniosłam wrażenie, iż ustawienie solistów – wokalistów za dyrygentką nastręczyło Doktorantce pewnych kłopotów komunikacyjnych, co z pewnością wymagało od artystów niezwykłej koncentracji.

Koncert odbył się w atmosferze podniosłej i miał przemyślany kontekst. Ukazał sylwetkę Doktorantki jako artystki ambitnej i skutecznej. Sprostanie przedsięwzięciu artystycznemu pozwala stwierdzić, iż Pani mgr Joanna Pestka jest dyrygentką świadomą, tworzącą repertuar

w sposób konsekwentny do ostatniego rezultatu jakim jest potwierdzony dużymi brawami i zadowoleniem efekt wywołany na zgromadzonej publiczności. Umiejętności Doktorantki stały się czynnikami gwarantującymi osiągnięcie powodzenia artystycznego.

Ocena opisu dzieła artystycznego

Opisowa część dzieła artystycznego pt. *Współczesna interpretacja polskich pieśni patriotycznych na podstawie wybranych kompozycji Piotra Jańczaka i Kamila Cieślika* składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, podsumowania, bibliografii, streszczenia w języku polskim i angielskim oraz aneksów. Załączniki zawierają: biogramy autorów tekstów i kompozytorów zarówno pierwotnych wersji jak i wariantów analizowanych pieśni patriotycznych, analizę rytmiczną wierszy, kwestionariusz ankiety, wywiad z kompozytorem K. Cieślikiem, spis tabel i przykładów muzycznych, a także kopię afisza, program oraz fotorelację z koncertu dyplomowego. Do pracy dołączono płyty CD, DVD i BLUE-RAY oraz dwie płyty z Plikami PDF z opisem dzieła artystycznego i kopiami partytur, głosów i wyciągów fortepianowych.

We wstępie pracy Autorka informuje o istocie podjętego tematu i przytacza kilka faktów historycznych dotyczących walki narodu polskiego o swoje państwo i tożsamość narodową. Doktorantka przedstawia również konstrukcję pracy z omówieniem poszczególnych rozdziałów. Niestety główny cel opisu dzieła artystycznego oraz pytania problemowe nie zostały zdefiniowane.

W pierwszych dwóch rozdziałach Pani mgr Joanna Pestka przybliża pojęcie patriotyzmu. Szczegółowo i bardzo wnikliwie rozważa ten temat wielowątkowo, w oparciu o szereg opracowań z zakresu filozofii i socjologii przedstawiając różnorodne ujęcia. Omówiony zostaje także aspekt popularyzacji pieśni patriotycznych jako ważnej części dorobku kulturowego kraju. Do zbadania znajomości pieśni patriotycznych wśród osób należących do różnych grup wiekowych, posłużyła Doktorantce przeprowadzona ankieta. Badania ukazały wyniki, po których uśrednieniu zostały sformułowane wnioski. Wykorzystując technikę ankiety, należącą m.in. do metody sondażu diagnostycznego, należało przedstawić spójność postępowania i uzasadnić ten wybór w kontekście celu dysertacji. Rozdział trzeci to analiza tekstu słownego oraz analiza formalna wybranych pieśni patriotycznych. Autorka przedstawia tekst słowny wykonywanych pieśni w ujęciu ewolucyjnym z podaniem wariantów i sposobów

traktowania go przez kompozytorów. Dużym walorem tego rozdziału jest użycie prawidłowej terminologii z zakresu interpretacji tekstów literackich i poetyckich. Wartością dodaną jest korelujący z tym rozdziałem Aneks nr 2, w którym różnorodne wersje wierszy są poddane szczegółowej analizie rytmicznej. Następnie, w rozdziale czwartym, Doktorantka swą uwagę skupia na analizie formalnej oryginalnych melodii oraz współczesnych ich interpretacji na podstawie opracowań Piotra Jańczaka i Kamila Cieślika. Wielokrotnie w postępowaniu analitycznym pojawia się termin „opracowania" zaś w temacie pracy doktorskiej „kompozycje" - czy zatem są to określenia tożsame? Omawiane utwory z dużą pieczołowitością zostały poddane analizie. Materiał muzyczny został w sposób precyzyjny i wnikliwy opisany, a elementy dzieła muzycznego potraktowane są niepowierzchownie, z dużą starannością. Prowadzi to w konsekwencji do pointy w formie przedstawionych problemów wykonawczych i interpretacyjnych (4.1.2.). W przypadku omawianych utworów K. Cieślika również mamy możliwość zgłębienia wiedzy z zakresu analizy formalnej poszczególnych pieśni, a co za tym idzie, problemów wykonawczych (4.2.3.); nieco mniej koncentruje się zaś Autorka na ukazaniu problemów interpretacyjnych.

Należy wskazać iż, opracowanie jest wzbogacone szeregiem przekładów nutowych dotyczących przebiegów melodycznych, rytmicznych, harmonicznych i strukturalnych. Autorka uwzględnia problemy wykonawcze, a także proponuje ich rozwiązania. Wszystkie te elementy zostały potraktowane bardzo starannie.

Dysertację wieńczy podsumowanie oraz bogata bibliografia. Bardzo dobrą stroną całego opisu są właściwie dobrane źródła literatury przedmiotu oraz zamieszczone przypisy. Zauważa się kilka uchybień pisarskich i literowych (str. 43, 69, 81, 82, 161). Podkreśla się jednak, iż zarówno część analityczna jak i wykazy nutowe, materiał graficzny zostały przygotowane wyczerpująco.

Konkluzja

Reasumując powyższe spostrzeżenia należy stwierdzić, że praca doktorska w postaci dzieła artystycznego, zarejestrowanego na płytach CD, DVD i BLUE-RAY, a także ujęcie problemu w pracy pisemnej nt. *Współczesna interpretacja polskich pieśni patriotycznych na podstawie wybranych kompozycji Piotra Jańczaka i Kamila Cieślika* nosi cechy oryginalności i nowatorstwa oraz stanowi wkład w rozwój dyscypliny artystycznej dyrygentura.

Biorąc powyższe, zgodnie z ustawą z dnia 14.03.2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki /Dz. U. z 2014r. poz. 1852 ze zmianami/ oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30.10.2015r., **wnoszę o przyznanie mgr Joannie Pestce stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuki muzyczne w dyscyplinie dyrygentura.**

dr hab. Katarzyna Bojaruniec, prof. UWM